

УДК 336.025

**ФІСКАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ТА ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ
РЕГІОНАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ****Тимошенко М.В., к.т.н.***E-mail: mvtimoshenko@mail.ru**Дніпропетровська державна фінансова академія*

На часовому інтервалі 2000-2012 рр. проаналізовано практику формування вітчизняного фіскального простору з точки зору ступеню збалансування регіональних бюджетів, що має складати підґрунтя прийняття управлінських рішень в рамках середньострокового бюджетного планування. Оригінальним є порівняння збалансованості в контексті зростання економік держави та регіонів. Проілюстровано, що за відносно «корельованого з величиною ВРП» розподілу за регіонами загальних доходів/видатків держбюджету (без урахування трансфертів) як часток загальних показників держбюджету в той же час спостерігається «некорельований з точки зору росту» розподіл доходів/видатків, як часток валових регіональних продуктів і, крім того, з суттєвішими дефіцитами. Виділено групи «умовних донорів» та «умовних реципієнтів» із специфічними підгрупами. Підкреслено недоцільність наголошення щодо ролі «відносних донорів/реципієнтів» оскільки економічний розвиток регіонів у трансформаційному періоді за існуючої системи розподілу ресурсів держбюджету не забезпечує спроможність задовольняти соціально-економічні потреби всіх без виключень регіонів на базі їх власних фінансових ресурсів.

Ключові слова: державний бюджет, бюджети регіонів, доходи, видатки міжбюджетні трансферти, фіскальна стійкість, інклюзивне зростання, власні бюджетні ресурси

UDC 336.025

FISCAL SUSTAINABILITY AND BALANCE OF REGIONAL BUDGETS**Tymoshenko M.V., PhD in Engineering***E-mail: mvtimoshenko@mail.ru**Dnipropetrovsk State Finance Academy*

In the period 2000-2012 it has been analyzed the domestic practice of fiscal space forming from the point of view of the degree of regional budgets balanced that should be the basis for administrative decisions within the framework of medium-term budget planning. The original approach is to discuss the degree of budgets balanced in terms of economic growth of the state and the regions. It has been demonstrated the distribution of total revenue/expenditure of state budget (excluding transfers) by region that «correlated with the value of the GRP» in terms of shares of total revenue/expenditure and at the same time - an «uncorrelated in terms of growth» - as shares of gross regional product. In last case in addition there are more substantial deficits. The groups of «conditional donor» and

«conditional recipient» with specific subgroups have been identified. It has been emphasized unreasonableness of classification on the base of the role of «conditional donor or recipient» because economic development of regions in transition period for existing distribution of budget resources does not provide the ability to meet social and economic needs on the base of their own financial resources.

Keywords: the state budget, the regional budgets, incomes, expenditures, interbudgetary transfers, fiscal sustainability, inclusive growth, own budgetary resources

Актуальність проблеми. Після здобуття Україною незалежності та початку розбудови громадянського суспільства нагальним завданням стало формування інклюзивного економічного зростання [1] через адекватне стратегічне середньострокове бюджетне планування. При цьому ключовим елементом фіскальної політики - дискреційної і/або обумовленої автоматичними стабілізаторами [2,3] має бути досягнення фіскальної стійкості [4]. В свою чергу прогнозна концепція фіскальної стійкості [5] має передбачати в якості значущої складової - реформування системи місцевих бюджетів [6] в контексті становлення податкової системи, яка за конкретних часових рамок у поточному економічному середовищі повинна бути з одного боку якнайкращим автоматичним стабілізатором, а з другого – гнучким інструментом дискреційної політики. В ідеальному наближенні ця система має бути максимально адаптованою до сучасних ринкових умов, відповідати нормам та ідеалам правового громадянського суспільства та бути базовою складовою процесу оптимізації результативності видатків бюджетів всіх рівнів. Такі прагнення обумовлюють потребу формування в Україні реального місцевого самоврядування як необхідної умови розвитку громадянського інформаційного суспільства [7], формування фінансового підґрунтя економічного розвитку держави в цілому та регіонів зокрема. Підвищення фіскальної стійкості в середньостроковій перспективі значною мірою має передбачати вдосконалення такого важливого механізму як перерозподіл фінансових потоків між бюджетами різних рівнів. З оглядом щодо економічного зростання має наголошуватися щодо забезпечення достатнього обсягу суто фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

Аналіз останніх наукових досліджень. У вітчизняній економічній науці дослідження проблем та перспектив формування ресурсів місцевих бюджетів широко висвітлюються в працях провідних вчених та економістів, серед них В. Андрущенко, О. Василик, О. Кириленко,

А. Крисоватий, К. Павлюк, В. Симоненко, В. Суторміна, Л. Тарангул, В. Федосов, С. Юрій. Однак, до теперішнього часу не вирішені питання стосовно оптимального розподілу ресурсів державного бюджету за регіонами із раціональним збалансуванням бюджетів регіонів, розширенням їх фінансової автономії за умовою фіскальної стійкості.

Метою роботи є визначення ступеню збалансування регіональних бюджетів стосовно загального пулу ресурсів бюджету (CPR) [8,9], а також відносно динаміки їх ВРП та руху питомої ваги регіональних валових продуктів у валовому внутрішньому продукту України, що має за мету окреслити напрямки підвищення фіскальної стійкості [10].

Викладення основного матеріалу дослідження. Здебільшого збалансування регіональних доходів та видатків здійснюється за допомогою міжбюджетних трансфертів [11].

Доцільно проаналізувати ступінь збалансування регіональних бюджетів без урахування трансфертів виходячи із порівнянь щодо зростання економік держави та регіонів. До уваги має прийматися динаміка доходів та видатків місцевих бюджетів за регіонами (без урахування трансфертів) стосовно загального обсягу доходів та видатків держбюджету (без урахування трансфертів) та їх валових регіональних продуктів, а також динаміка питомої ваги валових регіональних продуктів у ВВП України. Вихідні дані щодо розподілу рівнів ВРП як часток ВВП країни та відповідних рівнів регіональних доходів та видатків стосовно загального обсягу доходів/видатків держбюджету (без урахування трансфертів) у період часу 2000-2012 рр. розраховано на основі даних Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України [12,13].

Графічні ілюстрації для початку і закінчення періоду - 2000 і 2012 років - дивиться рис. 1-2. На рис. 1 надано порівняння розподілу рівня доходів та видатків по регіонах як часток загальних доходів та видатків держбюджету (без урахування трансфертів) та вкладів регіонів у ВВП України (у відсотках). На рис. 2 - рівень доходів та видатків наведено як частка валових регіональних продуктів (ВРП).

Рисунки демонструють відносну стабільність розподілу доходів та видатків за регіонами у вигляді часток загальних показників держбюджету (рис. 1) і порівняно нестійку динаміку цих показників як питомої ваги ВРП (рис. 2).

Рисунок 1а демонструє, що в 2000 році для десяти регіонів 2,4,5,8,10,12,14,15,16,20 питома вага ВРП регіонів у ВВП України – перевищує рівень видатків регіонів відносно загального обсягу доходів держбюджету. Ці регіони можна вважати «умовними донорами» - їх вклад в ВВП більше рівня їх видатків відносно загального обсягу видатків держбюджету. Окрім того, майже для всіх регіонів (за виключенням 15-го) цей вклад більше рівня наявних бюджетних доходів 2,4,5,8,10,12,14,16,20 – тому їх можна вважати «умовними донорами форте» - а саме умовними донорами і за видатками і за доходами.

У групі «умовних донорів» рівень доходів перевищує відповідний рівень видатків для п'яти регіонів - 4,5,8,15,20. Для інших п'яти - 2,10,12,14,16 - рівень видатків є більшим за рівень доходів.

Для більшості регіонів (сімнадцяти) рівень видатків перевищує рівень ВРП (1,3,6,7,9,11,13,17-19, 21-27). Ці регіони становлять групу «умовних реципієнтів». Тобто вклад в ВВП країни тут нижчий за рівень наявних бюджетних видатків. Наголосимо, що для регіонів 9,17,25 рівень видатків дуже близький до рівня ВРП. В групі «умовних реципієнтів» можна виділити підгрупу (п'ятнадцяти) «умовних донорів за доходами» - 3,6,7,9,11,13,17-19,21-25,27. Зауважимо, що в групі «умовних реципієнтів» рівень доходів вищий за рівень видатків має місце тільки для регіону 1.

У 2012 році групу «умовних донорів» становлять сім регіонів (4,5,8,10,16,20,27 Дніпропетровська, Донецька, Київська, Полтавська, Запорізька, Харківська, Київська) - рівень ВРП більше рівня видатків. «Умовними донорами форте», коли додатково рівень доходів є менший, ніж внесок у ВВП є регіони 4,5,10,27. Для «умовних донорів» скрізь рівень доходів перевищує рівень видатків

До «умовних реципієнтів» відносяться двадцять регіонів 1-3,6,7,9,11-15,17-19,21-26. Рівень доходів перевищує рівень видатків лише у регіонах 1,12,15,26.

Серед «умовних реципієнтів» виокремлюються «умовні донори за доходами» - рівень доходів менший за рівень ВРП – 7 та 9. Має бути зауважено, що для регіонів 13,19 рівень доходів співпадає з рівнем ВРП.

Таким чином на початок періоду (у 2000 році):

1) 10 областей можна вважати «умовними донорами» (2,4,5,8,10,12,14,15,16,20): для них рівень ВРП більше рівня видатків.

З них «умовними донорами форте», для яких питома вага ВРП регіонів у ВВП України – перевищує рівень доходів регіонів стосовно загального обсягу доходів держбюджету, а рівень доходів перевищує відповідний рівень видатків є майже всі регіони за виключенням п'ятнадцятого.

Взагалі за групою «умовних донорів» половину (5) становлять області, для яких доходи більше за видатки - 4,5,8,15,20 і навпаки - 2,10,12,14,16.

2) 17 областей є «умовними реципієнтами» (1,3,6,7,9,11,13,17-19, 21-27). Тут рівень видатків більший за рівень ВРП. Серед них виокремлюється підгрупа 12 «умовних донорів за доходами» - 3,6,7,9,11,13,17,18,19,21-25,27. Серед «умовних реципієнтів» тільки для однієї області рівень доходів більше рівня видатків.

На кінець періоду (у 2012 році):

1) 7 областей є «умовним донорами» (4,5,8,10,16,20,27 Дніпропетровська, Донецька, Київська, Полтавська, Запорізька, Харківська, Київська) - рівень ВРП більше рівня видатків. «Умовними донорами форте», коли додатково рівень доходів менший, ніж внесок у ВВП є регіони 4,5,10,27 - Дніпропетровська, Донецька, Київська, м. Київ). Для всіх регіонів «умовних донорів» включно - доходи більше видатків.

2) до умовних реципієнтів відносяться регіони (1-3,6,7,9,11-15,17-19,21-26) Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська м. Севастополь).

Серед них «умовними донорами за доходами» - рівень ВРП менше рівня отримуваних доходів, що нівелює їх класифікацію як «умовних реципієнтів» є регіони 7,9 – Закарпатська та Івано-Франківська області. Ще для двох областей рівень доходів майже дорівнює рівню ВРП – Львівської та Тернопільської. У групі умовних реципієнтів рівень доходів перевищує рівень видатків лише у регіонах 1,12,15,26 Автономної Республіки Крим, Луганській, Одеській, областях та м. Севастополь.

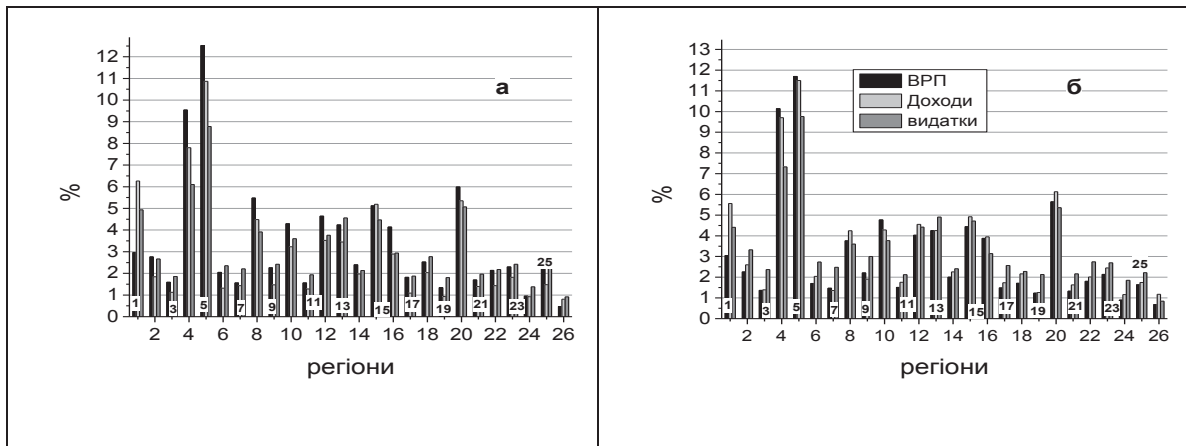

Рис. 1. Доходи і видатки регіонів держбюджету (без урахування трансфертів) в 2000 (а) і 2012 (б) як частки відповідних загальних показників держбюджету (без урахування трансфертів), ВРП як доля ВВП України

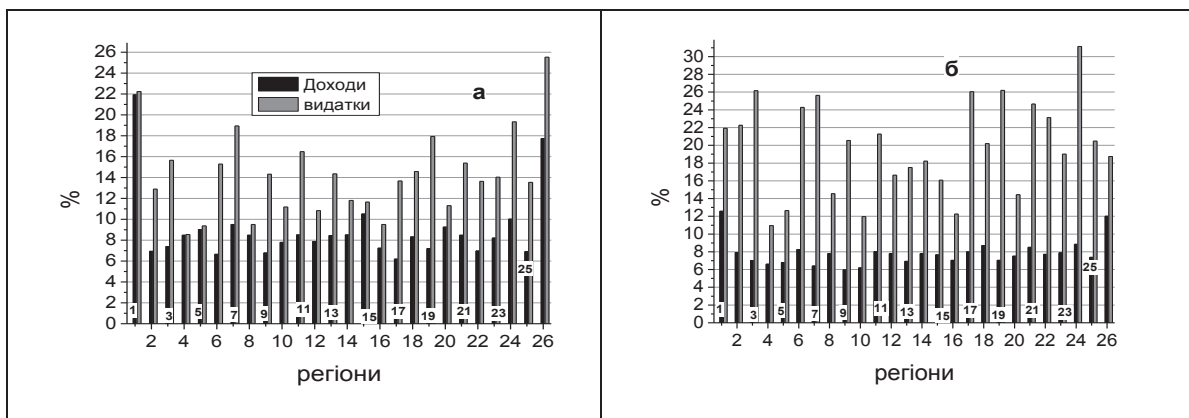

Рис. 2. Доходи і видатки регіонів держбюджету (без урахування трансфертів) в 2000 (а) і 2012 (б) роках віднесені до ВРП регіонів

Наголосимо, що рис. 1 підтверджує, що рівень доходів та видатків регіонів (як частка загальних показників держбюджету) в цілому корелює з динамікою питомої ваги ВРП регіонів у ВВП України.

Необхідно відмітити, що сильна кореляційна залежність спостерігається щодо номінальних значень цих показників. Коефіцієнти парної кореляції R_{xy} між номінальними доходами і ВРП та між видатками і ВРП надано на рис. 3. Для більшості регіонів $R_{xy} \approx 0,99$ тобто практично дорівнює одиниці.

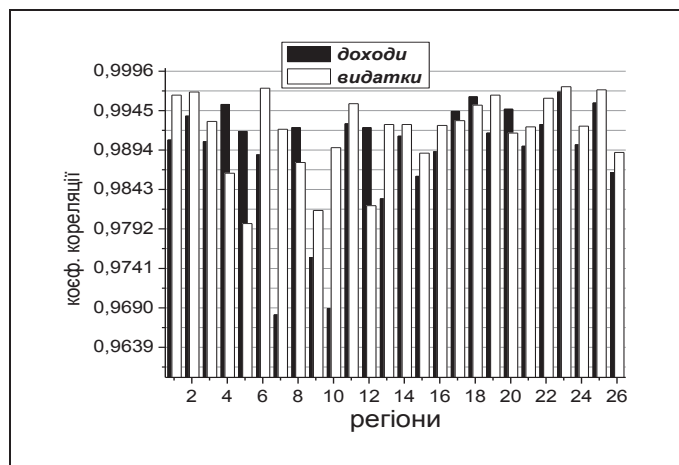

Рис. 3. Коефіцієнти парної кореляції між доходами і ВРП та між видатками і ВРП регіонів

Визначається тенденція щодо неспівставності динаміки регіональних доходів та видатків як часток ВРП з динамікою та величиною відповідних ВРП (див. рис.2, табл. 3). Має бути акцентовано увагу, що рівень видатків, як часток ВРП суттєво перевищує відповідний рівень доходів. Розрив надалі збільшується. Наприклад, для Волинської області в 2000 р. спостерігалось перевищення рівня видатків майже в 2 рази, а в 2012 році – майже в три рази.

В цьому сенсі має бути наголошено щодо незбалансованості доходів і видатків з точки зору економічного розвитку регіонів за існуючого розподілу фінансових ресурсів держбюджету. Має бути акцентовано увагу, що економічний розвиток регіонів та існуючий розподіл фінансових ресурсів за регіонами не забезпечує збалансування рівнів доходів та видатків. Таким чином, за відносно «корельованого з їх ВРП» розподілу за регіонами загальних доходів та видатків держбюджету (без урахування трансфертів) із відносно невеликими дефіцитами в той же час спостерігається «некорельований з точки зору росту» розподіл регіональних доходів та видатків як часток їх валових регіональних продуктів і, крім того, з суттєвішими дефіцитами.

Головний ключ вирішення цієї проблеми - впровадження системи стратегічного середньострокового планування, що має забезпечити прискорене економічне зростання і збільшення ресурсної бази регіонів, а також бути базовим елементом управління щодо реформування місцевого самоврядування в контексті перерозподілу фінансових ресурсів регіонів.

Необхідно відмітити, що в цілому розподіл регіональних ВРП, як часток ВВП України спів ставний з розподілом населення за регіонами (див. рис. 4). Привертає увагу, що виокремлюються чотири найбільш продуктивних регіони 4,5,10,16 (Дніпропетровська, Донецька, Київська та Полтавська області), де питома вага ВРП у ВВП України перевищує відносний рівень населення. Зокрема, для Дніпропетровської області ця різниця складає близько 3 відсотків.

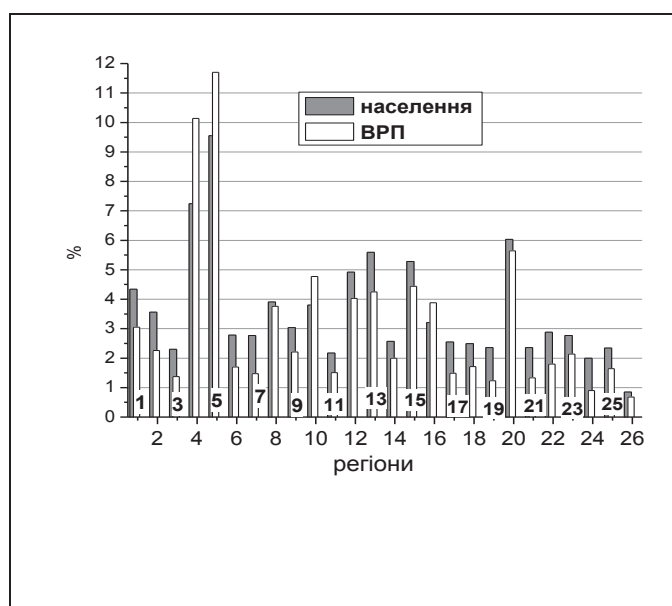

Рис 4. Відносна доля населення та ВРП в регіонах, 2012 р.

Вище (рис. 1-2) було проілюстровано розподіл регіональних бюджетних показників в 2000 і 2012 рр.. Доцільно розглянути середньозважені відносні показники в регіонах на часовому інтервалі впродовж 2000-2012 рр.:

$$m_i = \frac{1}{N} \sum_{j=1}^N y_{j,i} \quad (1)$$

Тут m_i - середньозважене по роках значення, N - кількість років, $y_{j,i}$ – показник i -того регіону в j -тому році

Середньозважена (1) по 2000-2012 роках доля доходів та видатків за регіонами стосовно загальних доходів и видатків державного бюджету та рівнів їх ВРП проілюстровано на рис. 5-6 відповідно.

На рис 7-8 продемонстровано відносне середньоквадратичне відхилення цих показників від середньозваженого розподілу по роках (2):

$$D_i = \frac{1}{m_i} \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{j=1}^N (y_{j,i} - m_i)^2} \quad (2)$$

Рис. 5 і 6 підтверджують значне розбалансування регіональних доходів та видатків, як часток ВРП, у порівнянні з відповідними показниками у долях загальних показників держбюджету. Наприклад, для Закарпатської області рівень видатків перевищує рівень доходів майже в 3 рази, проте у долях загальних показників держбюджету – тільки в 1,6 рази. Має бути зазначено, що відсутність дефіциту регіональних бюджетів без урахування трансфертів (для показників в долях загальних показників держбюджету) має місце за регіонами 1,4,5,8,10,15,16,20,26 – в АР Крим, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Одеській Полтавській, Харківській областях та у м. Севастополь. В той час в вимірі часток ВРП дефіцит регіональних бюджетів має місце повсюди.

Немає сенсу визначати відносних «донорів» та «реципієнтів». Економічний розвиток регіонів у трансформаційному періоді та існуюча система розподілу власних ресурсів місцевих бюджетів не забезпечували спроможність задовольняти їхні соціально-економічні потреби. Ключове завдання щодо розв'язана цієї проблеми і оптимального розподілу загального обсягу бюджетних ресурсів на всіх рівнях – прискорення інклюзивного економічного зростання через впровадження адекватної системи стратегічного середньострокового планування. В іншому випадку існують ризики, що розвиток регіонів здійснюватиметься за рахунок відволікання коштів від вирішення

загальнодержавних завдань. Рис. 8 ілюструє збільшення волатильності щодо розкиду значень доходів і видатків, у вимірі часток їх ВРП майже в два рази більше, ніж відповідні показники у долях загальних показників держбюджету. Це стосується, наприклад, щодо видатків для регіонів 9,17 (Івано-Франківська та Рівненська області) та доходів для регіону 1 (Автономна Республіка Крим).

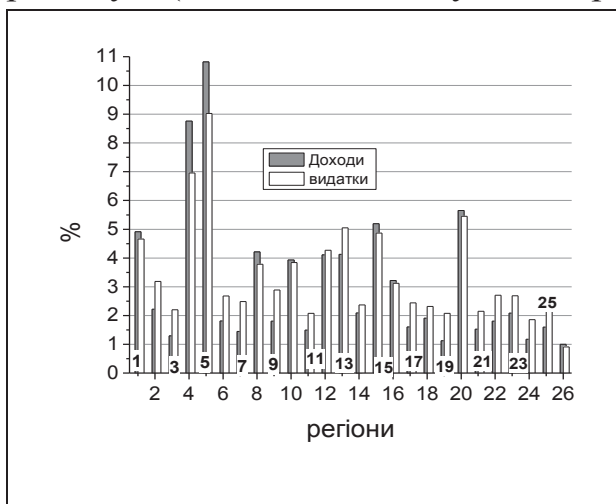

Рис. 5. Середньозважені за 2000-2012 роки показники доходів/видатків бюджетів регіонів стосовно загальних доходів/видатків держбюджету

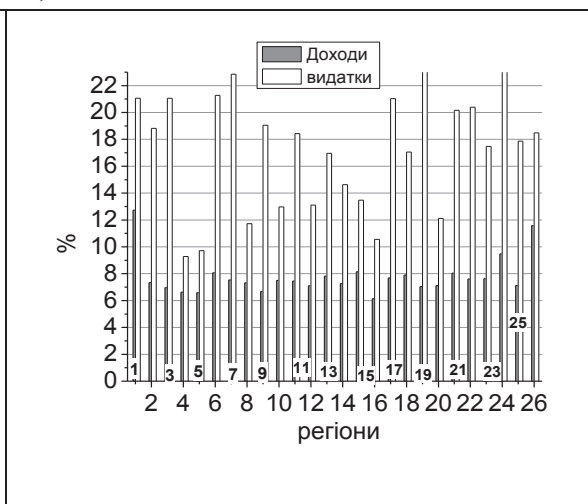

Рис. 6. Середньозважені за 2000-2012 роки показники доходів/видатків бюджетів регіонів стосовно їх ВРП

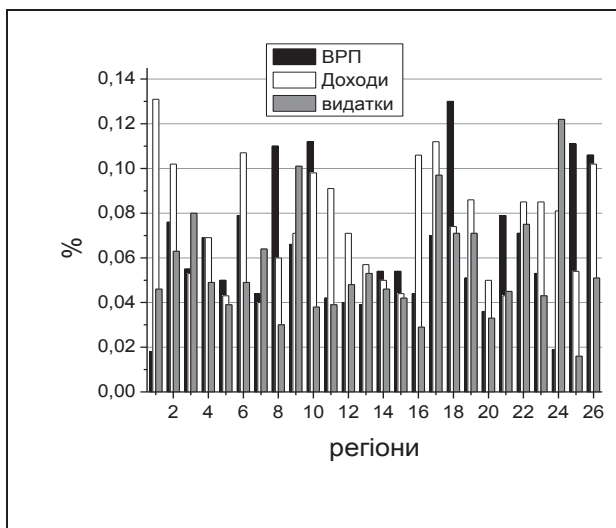

Рис. 7. Середньоквадратичне відносне відхилення від середньозваженого розподілу по роках -2000-2012 рр. (показники бюджетів регіонів стосовно загальних доходів/видатків держбюджету); рівень ВРП регіонів.

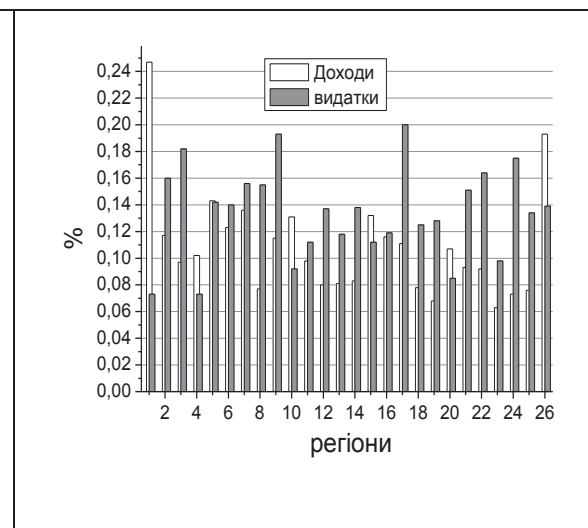

Рис. 8. Середньоквадратичне відносне відхилення від середньозваженого розподілу по роках -2000-2012 рр. (показники бюджетів регіонів стосовно ВРП).

Відносно рівномірний розподіл загального пулу ресурсів держбюджету (без врахування трансфертів) виходячи з вкладу регіонів в ВВП України викривлюється фактичним економічним зростанням регіонів.

Висновки:

1) Виходячи з аналізу показників держбюджету без урахування міжбюджетних трансфертів у період часу 2000-2012 рр. можна зробити наступні висновки: На початок та кінець періоду:

- у 2000 р. виділяється група з 10 «умовних донорів» (рівень ВРП більше за рівень видатків) з виокремленням підгрупи 4-х «умовних донорів форте» (за додатковим підсиленням ознаки «донора» - питома вага ВРП регіону у ВВП України – перевищує рівень доходів) та група з 17 умовних реципієнтів (рівень видатків більший за рівень ВРП).

у 2012 р. - 6 областей є «умовними донорами», «умовними донорами форте» є 2 області, а 21 регіон складає групу «умовних реципієнтів»

- Нівелюється належність до реципієнтів - всі регіони з цієї групи в більшому або меншому ступені є «умовними донорами за доходами» (рівень ВРП менший за рівень отримуваних доходів).

2) впродовж 2000-2012 рр.:

- Спостерігається сильна кореляційна залежність між номінальними доходами регіонів та їхніми ВРП і між відповідними видатками і ВРП. Для більшості регіонів коефіцієнти парної кореляції практично дорівнюють одиниці.

- Рівень доходів та видатків регіонів (як частка загальних показників держбюджету) в цілому корелює з динамікою питомої ваги ВРП регіонів у ВВП України.

- Загалом розподіл регіональних ВРП, як часток ВВП України співставний з розподілом населення за регіонами.

- Спостерігається значне розбалансування регіональних доходів та видатків, як часток ВРП, у порівнянні з відповідними показниками у долях загальних показників держбюджету. За відносно «корельованого з розподілом ВРП» розподілу за регіонами середньозважених доходів/видатків як часток загальних доходів/видатків держбюджету із відносно невеликими дефіцитами в той же час спостерігається «некорельований розподіл» регіональних доходів/видатків як часток ВРП і, крім того, з суттєвішими дефіцитами.

- Відсутність дефіциту регіональних бюджетів (для середньозважених показників в долях загальних показників держбюджету) має місце за 9 регіонами. В вимірі часток ВРП дефіцит регіональних бюджетів має місце повсюди.

- Синхронізація щодо розподілу загального пулу ресурсів держбюджету відносно вкладу регіонів в ВВП України викривлюється фактичним економічним зростанням регіонів.
- Має місце збільшення волатильності середньоквадратичного відхилення показників від їх середньозваженого розподілу по роках для доходів/видатків бюджетів регіонів в долях ВРП у порівнянні з відповідними показниками у вимірі загальних доходів/видатків держбюджету.
- Немає сенсу наголошувати щодо «відносних донорів» та «відносних реципієнтів» оскільки економічний розвиток регіонів у трансформаційному періоді за існуючої системи розподілу ресурсів держбюджету не забезпечує спроможність задовольняти соціально-економічні потреби всіх без виключень регіонів на базі їх фінансових ресурсів.
- Ключове завдання щодо розв'язана цієї проблеми і формування оптимального механізму розподілу загального обсягу бюджетних ресурсів на всіх рівнях бюджетної системи – прискорення інклюзивного економічного зростання через впровадження адекватної системи стратегічного середньострокового планування за умовою фіскальної стійкості. В іншому випадку існують ризики, що розвиток регіонів здійснюватиметься за рахунок відволікання коштів від вирішення загальнодержавних завдань, що в свою чергу негативно впливатиме на зростання економіки держави.

Доцільно проводити подальші дослідження у напрямку розробки пакету реформ щодо забезпечення раціональної бюджетної самостійності регіонів за підвищенням фіскальної стійкості державного бюджету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Доклад о росте. Стратегии устойчивого роста и инклюзивного развития // Официальный сайт комиссии по росту и развитию. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/489960-1338997241035/Growth_Commission_Final_Report_Russian.pdf
2. Fiscal policy and economic growth: Lessons for Eastern Europe and Central Asia/The World Bank.-2007. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/258598-1182779443519/Fiscal_Policy_and_Economic_Growth_rus_090507.pdf
3. Public finance in EMU-2009//European Economy.- 2009, N 9.-P.180.

4. Тимошенко М.В. Поняття фіскальної стійкості у сучасних наукових дослідженнях / М.В. Тимошенко//Наукові праці НДФІ №3(64), 2013.- С.52-60.
5. Krejdl A. Fiscal Sustainability - Definition, Indicators and Assessment of Czech Public Finance Sustainability/ A. Krejdl // CNB Bank. Working Paper Series. – 2006. - №3. – 33 с.
6. Іванов Ю. Б. Проблеми та пріоритети дерегулювання економіки / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua>
7. Єфименко Т.І. Інституційне регулювання економічного розвитку/ Т.І. Єфименко // Економіка України. - 2011. - №1. - С. 16 -26.
8. Hallerberg M. Fiscal Governance in Europe. /M. Hallerberg, R. Strauch, J. Hagen.- Cambridge University Press, 2012.- 230 p.
9. Єфименко Т.І. Фіскальний простір антикризового регулювання / Т.І. Єфименко. – К.: ДННУ АФУ, 2012. – 331с.
10. Тимошенко М.В.Фіскальна консолідація та шляхи підвищення боргової стійкості// Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритети нової економіки знань в ХХІ сторіччі» (Дніпропетровськ, 26-27 грудня 2013 р.). - Дніпропетровськ: ПДАБА, 2013. – С. 59-62.
11. Тимошенко М.В. Трансферти у системі доходів місцевих бюджетів/ М.В. Тимошенко, А.Ю. Чубак А.Ю. //Економічний простір: зб. наук. праць. - Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – Випуск 52/2.- С. 209-222.
12. Статистичні матеріали Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
13. Статистичні матеріали Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.